

ALGUNES DADES DOCUMENTALS RELACIONADES AMB EL CAMÍ DE SANT JAUME DE GALÍCIA (1372-1613)

*JOSEP M. LLOBET I PORTELLA
Professor tutor de la
Facultat de geografia i història*

Resum

Aquest article conté la transcripció, precedida d'alguns breus comentaris, de nou documents sobre la devoció a l'apòstol sant Jaume, el pas, per la Segarra, de pelegrins que es dirigien a Sant Jaume de Galícia i la venda a Cervera i a altres poblacions de la seva rodalia de les butlles de l'hospital de Sant Jaume de Galícia, l'import de les quals era destinat a pagar les despeses ocasionades per la construcció d'aquest hospital. També es dona informació sobre l'edificació de l'hospital de Sant Jaume de Galícia.

Abstract

This article contains the transcription, preceded by a few brief comments, of nine documents on the devotion of the apostle Saint James, the passing through la Segarra, by pilgrims on their way to Saint James of Galicia and the sale of bulletins of the hospital of Saint James of Galicia to Cervera and other nearby towns, the takings of which were put towards the cost of building this hospital. Information on the construction of the aforementioned hospital is also given.

Paraules clau: Catalunya, Cervera, Sant Jaume de Galícia, pelegrinatge, hospitals, butlles, indulgències.

Keywords: *Catalonia, Cervera, Saint James of Galicia, pilgrimage, hospitals, bulletins, indulgences.*

INTRODUCCIÓ

La finalitat d'aquest article és donar a conèixer nou documents que aporten informació sobre la devoció a l'apòstol sant Jaume, el pas, per la Segarra, de pelegrins que es dirigien a Sant Jaume de Galícia i la venda a Cervera i a altres poblacions de la seva rodalia de les butlles de l'hospital de Sant Jaume de Galícia, l'import de les quals era destinat a la construcció d'aquest important hospital reial.¹

A més dels comentaris sobre els nou documents esmentats, el lector hi trobarà un resum de dades documentals relatives a l'edificació de l'hospital de Sant Jaume de Galícia, atès que la necessitat de recursos econòmics per a la construcció d'aquest edifici fou la causa de la concessió de les butlles.

LA DEVOCIÓ A L'APÒSTOL I EL PAS DE PELEGRINS PER LA SEGARRA

La devoció a l'apòstol sant Jaume –la seva tomba se situava a Sant Jaume de Galícia– no fou aliena als sentiments religiosos dels habitants de la Segarra durant l'edat mitjana i els temps posteriors. N'és un bon exemple el culte que es retia a l'apòstol a l'església de Sant Jaume de Pallerols. Així, en un inventari de l'any 1372, redactat després que el prevere Nicolau Cardona prengués possessió, com a rector, d'aquesta església, hi consta l'existència de «l'altar de mossènyer sent Jacme ab l pali d'or e ab son ffrontal d'aquell drap matex» (Document número 1).

Sembla indubtable que aquesta dedicació de l'església de Pallerols a l'apòstol sant Jaume havia d'ocasionar la visita al temple d'alguns pelegrins que travessaven les terres segarrenques tot fent el camí de Sant Jau-

¹. Aquestes dades documentals no les hem sabut trobar a les actes del congrés internacional *El camí de Sant Jaume i Catalunya*, celebrat a Barcelona, Cervera i Lleida l'any 2003 (Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007).

me de Galícia. Potser per acollir-los –a ells i a altres transeünts–, a mitjan segle XV, un veí del lloc d'Ondara anomenat Pere Asbert, dit també «de Rocamador», fundà i féu construir a Pallerols un hospital (Document número 2).

Molts d'aquests pelegrins que feien el camí de Sant Jaume travessant la Segarra certament passaven per Cervera. Ens ho fa creure tant les diverses petxines perforades i un gros cargol marí que van ser trobats, l'any 1961, junt als ossos d'un difunt enterrat darrere l'absis de l'església forana ceriverina de Sant Pere el Gros, restes que van ser atribuïdes a un pelegrí que, en tornar a Sant Jaume de Galícia, morí prop d'aquesta església,² com l'existència del «bací de Sant Jaume de Galícia» a l'església parroquial de Santa Maria de Cervera (Document número 7).

I, especialment, la certificatòria que, l'any 1613, demanà Bernat Caffi, carreter imperial genovès, del lloc de Darli, quan, en arribar a Cervera, se separà del seu company de pelegrinatge Petro Gola per tal de dirigir-se cap a Sant Jaume de Galícia (Document número 9).

Per la Guàrdia Lada, població propera a Cervera, també devien passar pelegrins devots de l'apòstol. Ho fa suposar una disposició del testament –redactat l'any 1589– del prevere Maties Cervera, el qual gaudia d'un benefici a l'església de la Guàrdia Lada, que diu: «vull que sie donat un saio dels que tinc ha un pelegrí dels qui van a Sant Jaume» (Document número 8).

L'HOSPITAL DE SANT JAUME DE GALÍCIA

Sabem que el dia 3 de maig de 1499 els Reis Catòlics van fer expedir un document mitjançant el qual s'atorgava poder per fer construir un hospital a Sant Jaume de Galícia, atès que en aquesta ciutat arribaven molts pelegrins de diversos països a visitar la tomba del benaventurat apòstol i alguns d'ells, malalts i faltats de recursos econòmics, per manca d'un hospital, es trobaven ajaguts pel sòl de l'església i per altres llocs.³

Abans d'acabar aquell any, el papa Alexandre VI feia publicar una butlla amb la qual donava autorització per a la construcció de l'hospital, la institució d'una confraria i la redacció d'estatuts i ordenacions per regir-la.

². Segarra, núm. 418 (15 octubre 1961), p. 5.

³. Andrés A. ROSENDE VALDÉS, *El Grande y Real Hospital de Santiago de Compostela*, s. l., Consorcio de Santiago, 1999, document número 1.

També concedia diverses indulgències a aquelles persones que complissin determinades disposicions i satisfessin una contribució econòmica, la qual es destinaria a la construcció de l'hospital.⁴

En un document datat el 10 de març de 1504, es precisa que els Reis Catòlics, d'acord amb la butlla del papa Alexandre VI, instituïen una confraria d'homes i dones dels regnes i senyories de tota la cristiandat, anomenada Cofradia del Hospital de Santiago, i nomenaven un administrador, el qual podria enviar delegats seus a totes les terres cristianes per tal que les persones que paguessin una sexta part d'un ducat⁵ fossin membres de la confraria i gaudissin de les indulgències, gràcies i perdons establerts pel papa en la seva butlla.⁶

A més, el rei Ferran, el dia 11 de febrer de 1506, com a patró i fundador de l'hospital de Sant Jaume de Galícia que era, establia diverses disposicions relacionades amb els anomenats «comptadors majors», els quals controlaven els comptes dels administradors de les butlles d'aquest hospital.⁷

LA VENDA DE BUTLLES DE L'HOSPITAL

És en aquest context històric que acabem de resumir on cal situar el contingut de quatre dels documents transcrits. Així, el primer d'ells ens informa del procediment que va seguir Diego Guillén de las Casas, tesorero de les butlles de l'hospital de Sant Jaume de Galícia, quan, al començament de l'any 1505, arribà a Cervera amb la finalitat de vendre aquestes butlles. En primer lloc, li calgué buscar la col·laboració d'algunes persones de la població que l'ajudessin a realitzar aquesta tasca. Aquestes persones foren el teixidor Bartomeu Espígol i la seva esposa Margarida, els quals, el dia 13 de gener d'aquell any, es comprometeren a donar-li compte del producte que rebessin de la venda de les butlles. Per tal de retribuir aquesta col·laboració, Diego Guillén de las Casas s'obligà a donar a l'esmentat Bartomeu Espígol 36 sous mensuals i a satisfer-li les despeses que pogués tenir. Aquesta col·laboració durà fins al dia 9 de desembre d'aquell any 1505 (Document número 3).

⁴. Obra citada, document número III.

⁵. El ducat, a Catalunya, equivalia a 24 sous. En conseqüència, una sexta part d'un ducat era 4 sous.

⁶. Obra citada, document número VIII.

⁷. Obra citada, document número X.

A Diego Guillén de las Casas li calgué, també, aconseguir la col·laboració d'un notari. Amb aquesta finalitat, el dia 14 de gener de 1505, establí uns pactes amb Antoni Joan Bonet, notari cerverí, per tal de portar a terme l'expedició de les butlles. Aquest document notarial és interessant perquè ens informa que les butlles podien beneficiar tant els vius com els morts i que unes butlles s'anomenaven «d'estacions» i unes altres «de petxina». El notari Antoni Joan Bonet rebria, cada mes, pel seu treball, set lliures, però hauria de pagar les despeses ocasionades pel seu propi menjar i per l'aliment de la seva cavalcadura. D'altra banda, caldria que anés a qualsevol població indicada pel tresorer. Amb tot, si algú li robava les butlles o els diners i ell havia fet tot el possible per impedir-ho, seria eximit de qualsevol culpa. Aquesta col·laboració del notari es mantingué fins al dia 28 d'octubre d'aquell any (Document número 4).

El notari Antoni Joan Bonet, aquell any 1505, possiblement acompanyà Diego Guillén de las Casas a Barcelona. La finalitat seria vendre butlles, com ho demostra l'observació que li fa sobre la necessitat de llogar un trompeta –caldria, però, que aquesta persona fos experta en el seu ofici–, el qual hauria de tocar la trompeta abans que hom anunciés la concessió d'indulgències mitjançant la compra de les butlles (Document número 5).

Finalment, tenim un text que deixa constància de diversos models de documents relacionats amb l'expedició de les butlles. De llur contingut podem deduir que es buscà un eclesiàstic perquè prediqués la butlla a Cervera, que cada butlla costava dos rals⁸ i que a les persones que no podien satisfer l'import de la butlla se'ls permetia ajornar el pagament fins al 15 d'agost, dia de la Mare de Déu (Document número 6).

CONCLUSIONS

En primer lloc, sembla que la devoció a l'apòstol sant Jaume era, a la Segarra, especialment intensa al final de l'edat mitjana i començament de l'edat moderna, devoció que devia ser fomentada tant per les institucions religioses com pel tracte amb els pelegrins, els quals, durant segles, travessaren aquest territori tot seguint el camí de Sant Jaume de Galícia.

Una forma d'aconseguir diners per pagar les despeses de la construcció de l'hospital de Sant Jaume de Galícia fou l'expedició de butlles, les quals eren

⁸. La quantitat de 2 rals equivalia a 4 sous. Ja hem vist que una sexta part d'un ducat, o sigui, 4 sous, era la suma fixada per ser admès a la Cofradia del Hospital de Santiago i gaudir de les indulgències, gràcies i perdons establerts amb la butlla papal.

pregonades i venudes a les poblacions dels territoris cristians, entre elles Cervera i les de la seva rodalia. Atès que aquesta venda de butlles durà gairebé un any, podem creure que devien ser moltes les persones interessades en adquirir-les, a la qual cosa hi contribuiria, sens dubte, les facilitats que hom donava per al seu pagament, ja que aquest es podia fer el dia de la Mare de Déu d'agost, quan els pagesos ja haguessin recol·lectat la collita de cereals.

També sembla indicar un bon resultat en la venda de butlles el fet que es pagués elevades sumes de diners per aconseguir la col·laboració de la gent del país, com la del teixidor Bartomeu Espigol i la de la seva esposa Margarida, la del notari Antoni Joan Bonet, la d'un trompeta i la de diversos eclesiàstics.

D'altra banda, l'adquisició de les butlles fou un mitjà de guanyar indulgències sense necessitat de visitar la tomba de l'apòstol. Amb tot, el pelegrinatge a Sant Jaume de Galícia degué ser un objectiu desitjable per a aquelles persones que físicament i econòmicament ho podien portar a terme.

TEXTOS DOCUMENTALS

1

1372, juliol, 18. Pallerols

Nicolau Cardona, prevere, después de prendre possessió com a rector de l'església de Sant Jaume, de Pallerols, fa l'inventari dels objectes que pertanyen a l'altar major de l'església esmentada.

Arxiu Comarcal de la Segarra (= ACSG), Fons Notarial, Cervera, 1, Ramon Rama, *Llibre*, 1372, f. 33.

Inventarium ecclesie de Paylarolls.

Noverint universi quod in presentia mei notarii et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, die dominica que erat XVIII^a die iulii anno a nativitate Domini millesimo CCC^o LXX° secundo, cum discretus Nicholaus Cardona, prebiter, esset noviter institutus in ecclesia Sancti Iacobi de Paylarollis per dominum reverendum in Christo patrem reverendum miseracione divina vicensis episcopum cum carta sua pergamenea, cuius data fuit Vici XII^a die iunii anno presenti, sigillo appendicio eiusdem domini episcopi communita, ut prima facie videbatur apparent, et hac presenti die idem Nicholaus Cardona esset missus in possessione dicte sue ecclesie de Paylarols et pertinentiarum eiusdem per discretum Dominicum Furtuny, clericum beneficiatum ipsius ecclesie, auctoritate et licentia sibi datis per dictum dominum episcopum in carta predicta, ut in ipsa plurimus continetur, ideo idem Nicholaus Cardona, rector dicte ecclesie Sancti Iacobi de Paylarols, presentibus ibidem Raimundo de Angularia, Petro Rosselli, Arnaldo dez Deusnosaiut et Guillemo Sartre, iuratis hoc anno dicti loci, et quibusdam aliis probis hominibus ipsius loci, et presentibus pro testibus Petro de Soquerrades, beneficiato in eadem ecclesia, et Guillemo Febrer, prebiteris, ne pretextu ignorantie bona mobilia ipsius ecclesie deperiri valeant vel occultari, de bonis ipsis idem Nicholaus Cardona inventarium fecit sub forma sequenti:

Aquests són los béns e yoes e libres que foren atrobats en la esgleya de Sent Jacme de Paylarols e a l'altar de mossènyer sent Jacme pertayens:

Primerament, l'altar de mossènyer sent Jacme ab l pali d'or e ab son frontal d'aquell drap matex.

Ítem, tres draps de li, tovayles e sobrealtars.

Ítem, l cuberta de cuyr del dir altar.

Ítem, I vestiment ab sa casula de seda e ab sa stola e ab son maniple d'aquell drap matex.

Ítem, I capa professional que jau en groch e en blau.

Ítem, I casula antiga de drap de seda antich.

Ítem, altre vestiment ab casula negra, stola e maniple.

Ítem, una casula de fustani.

Ítem, altra casula de fustani ab sa stola e maniple.

Ítem, II panons de cendat reyals.

Ítem, I calze d'argent ab son stoig.

Ítem, I libre missal veyl.

Ítem, I consueta.

Ítem, dos volums en II libres de dominical.

Ítem, I santoral.

Ítem, I libre responser e antiffaner dominical.

Ítem, altre libre antiffaner e responser festival.

Ítem, I pistoler.

Ítem, I evangelister.

Ítem, I saltiri nou.

Ítem, I saltiri veyl.

Ítem, I offeyer.

Ítem, II ordinaris e és la I veyl.

Ítem, I custòdia de lauto sobredaurada.

Ítem, I cubertor blau dels morts.

Ítem, I caixa en la segrestia.

Ítem, havie en l'alberch de la dita esgleya I cub e I barril de pocha valor.

Ítem, I archa ab scriptures que són de la notaria.

Et predicta bona recepit dictus Nicholaus Cardona de bonis et iuribus dicte sue ecclesie ad presens et non alia cum alia bona non essent in eadem ecclesia dicto altari Sancti Iacobi pertinentia, ut dixerunt iurati predicti habita informatione cum dictis testibus de hiis veritatem scientibus.

Que fuerunt acta in dicta ecclesia Sancti Iacobi de Paylarols XVIII die iulii anno a nativitate Domini millesimo CCC^o LXX secundo, presentibus me notario, iuratis et probis hominibus ac testibus supra dictis.

1457, novembre, 15. Cervera

Jaume Teixidor, prevere, lloctinent de Pere Ponç, preceptor de l'església parroquial de Cervera, i Bernat Baget, rector de l'església de Pallerols, marmessors subrogats pel degà de Cervera del difunt Pere Asbert,

dit també «de Rocamador», fundador d'un hospital a Pallerols, habitant al lloc d'Ondara, reconeixen haver rebut de Miquel Febrer, de Montfar, d'una banda, vint-i-cinc lliures, que són l'import de diversos censals, i, de l'altra banda, les pensions d'aquests censals que eren degudes fins al dia d'avui.

ACSG, Fons Notarial, Cervera, 43, Joan Ponç, *Manual*, 1456-1457, f. 47.

Die XV^a mensis novembris dicti anni.

Est in nota.

Quod nos Iacobus Texidor, presbiter, locumtenens venerabilis Petri Ponç, preceptoris ecclesie parrochialis ville Cervarie, et Bernardus Baget, rector pronunc ecclesie loci de Payllerols, manumissores surrogati per honorabilem decanum dicte ville Cervarie ultimo testamento et ordinacioni honorabilis Petri Asbert, alias vocati de Rochamador, quondam habitatoris tunc popule de Ondara, fundatoris et constructoris hospitalis dicti loci de Payllerols, [...], gratis, nominibus quibus supra, [...], confitemur vobis dicto Michaeli [Febrer, loci de Monfar], nominibus quibus supra, presenti, etc., quod dedistis, tradidistis et solvistis nobis, previs nominibus, et nos a vobis, predictis nominibus, habuisse confitemur in bona peccunia realiter et de facto numerando iam dictas viginti quinque libras, que fuere precium sive precia dictorum censualium, ex una. Item, ex alia, et ad cautelam vestri dicti Michaelis Febrer confitemur vos realiter exsolvisse pensiones proventas usque ad hanc presentem diem ex censualibus eisdem. [...]. Actum ut supra.

Ponatur auctoritas et decretum dicti honorabilis decani cum fuerit prestitum dictis die et hora.

Testes huius rey sunt discreti Iohannes Borrell et Iacobus Ferrarii, presbiteri, Anthonius Busquet, notarius, et Iacobus Quintana, Cervarie habitatores.

3

1505, gener, 13. Cervera

Bartomeu Espígol, teixidor, i Margarida, esposa seva, de Cervera, prometen a Diego Guillén de las Casas, tresorer de les butlles de l'hospital de Sant Jaume de Galícia, que li donaran compte del producte que rebin d'aquestes butlles. D'altra banda, Diego Guillén de las Casas acondueix l'esmentat Bartomeu Espígol i li promet donar-li trenta-sis sous mensuals i satisfer-li les despeses.

ACSG, Fons Notarial, Cervera, Anònims, 1504-1505, f. 77.

Die XIII^a ianuarii dicti anni.

Quod nos Bortholomeus Spígoll, textor, ville Cervarie, et Margarita, eius uxor, gratis confitemur et promittimus vobis honorabili Didaco Guillén, theseurario bullarum hospitalis Sancti Iacobi de Gallicia, presenti, quod de omnibus peccuniis et aliis que penes me venerint ex dictis bullis dabo vobis et vel cui volueritis loco vestri bonum, verum, rectum et legale comptum sine aliqua dilatione et cusatione et retentione, dempto autem casu furtuyto latronum et de robo. Et, pro hiis, obligamus nos predicti coniuges vobis dicto theseurario et thesororie omnia et singula bona nostra et cuiuslibet nostrum in solidum, etc. Ad hec, ego predictus Didacus Guillén, theseurarius, conduco vos dictum Bortholomeum Spígoll a die presenti in antea et promitto vobis dare vobis pro quolibet mense triginta sex solidos barchinonenses et expensam pro laboribus vestris tantum quantum deservieritis in predictis bullis. Et, pro hiis, obligo omnia bona et iura dictarum bullarum, etc. Fiat, etc.

Actum Cervarie, etc.

Testes Anthonius Amat, ortholanus, et Bortholomeus Pont, laborator, Cervarie habitatores.

[A *continuació*.] Die VIII^a mensis decembris anno a nativitate Domini millesimo D^o quinto, de voluntatis predictorum honorabilium Guilelmi [sic] Guillén et Bortholomei Spígoll, predictum instrumentum fuit cancellatum et ffacta apocham una pars alteri de omnibus, etc., presentibus testibus honorabilibus Bernardo Texidor, botigerio, et Iohanne Guiu, draperio, Cervarie habitatoribus.

1505, gener, 14. Cervera

Diego Guillén de las Casas, tresorer de les butlles de l'hospital de Sant Jaume de Galícia, i Antoni Joan Bonet, notari de Cervera, estableixen un conveni per tal de portar a terme l'expedició d'aquestes butlles.

ACSG, Fons Notarial, Cervera, 59, Antoni Joan Bonet, *Manual*, 1499-1502, quadern.

Die XIII^a ianuarii anno Domini millesimo quingentesimo quinto.

Capítolls e concòrdia feta per e entre lo magnífich mossèn Diego Guillem de les Cases, tresorer de les bulles de Sant Jacme de Galícia, de una part, e lo discret n'Anthoni Johan Bonet, notari de la vila de Cervera, de la part altre.

E, primerament, lo dit Anthoni Johan Bonet, notari, ensemps ab lo discret n'Anthoni Bonet, son pare, se obliguen a sus presones e béns al senyor rey o al dit magnífich mossèn Diego Guillem, en nom seu, que pren càrrech lo dit Anthoni Johan de hanar per tresorer de les dites bulles de Sant Jacme per lo dit mossèn Diego Guillem e donar compte, paga e rahó de totas les bulles, axí de vius com de morts, com stacions e petxina, que li seran comanades e liurades e ab albarà scrit de mà del dit Bonet se mostrerà haver rebudes, axí en dinés com en bulles, com en patrons autèntichs, ben ffets e verdadés.

Ítem, que lo dit tresorer Anthoni Johan Bonet no sie obligat de dar bulles a nengú sinó en aquell qui de continent pagarà dita bulla. E, los qui les pendran ffiades les de stació e pexina, rebent per cada stació hun diner e per pexina altre diner. E, les bulles, que aquells que les pendran a ffiat hagen de restar en poder de persones abonades en cada lloch, dant ells al dit receptor albarans el peu del patró o libre del dit tresorer. E, que si les dites bulles ffiades donarà no pagant-les-li, que lo dit tresorer Anthoni Johan Bonet e lo dit son pare sien obligats de pagar-les en dinés cada bulla dos realls al dit mossèn Diego Guillem, tresorer major.

Ítem, ab condició que lo dit mossèn Diego Guillem, tresorer de les dites bulles, sie obligat a donar e pagar de salari cada mes al dit Anthoni Johan Bonet set liures, que prenen suma de cent quoranta sous, dels qualls ell se ha de ffer la despesa, axí a ell com a la cavalcadura. E sie elecció a cada huna de les parts de star e servir lo temps que·l·ls parrà. Lo dit Anthoni Johan Bonet hage star e servir almenys hun mes; pus, emperò, no y hage impediment nengú. E, on se vuylle que lo dit Anthoni Johan Bonet se spedi-rà del dit tresorer, sie obligat de posar-llo en sa casa a son cost e despesa.

Ítem, és stat declarat entre les dites parts que lo dit Anthoni Johan Bonet, tresorer, hage de hanar en qualsevoll bisbat que lo dit mossèn Diego Guillem, tresorer, voldrà e li assignarà. E, si here cars, ço que Deus no vuylle, li heren robades bulles o los dinés, pus no sie la culpa sua e provant age fet tot lo possible, que no y sie tengut ne obligat.

Convenen e prometen les dites parts que tindran e servaran les coses en dits capitolls contengudes, ab pena de cinquanta liures que·s imposen, guanyadores a la obra de Sant Jacme de Galícia, a la una part. L'altre meytat, a la part obtemperant. Obligant-ne cada hu d'ells tots sos béns, etc. lurarunt, etc.

Testes discretus Iacobus Vallbona, presbiter, et Iohannes Veciana, ville Cervarie.

Presens translatum in hiis precedentibus duobus papiri ffoleis presenti compresso predictorum capitulorum inde super premissis receptorum et testificatorum sub dicto calendario per me Thomam Busa, habitatorem ville Cervarie, auctoritate regia notarium publicum, scriptum et abstractum fuit ab originali super premissis per me receptis ut originali suo sano et inte-

gro non vitiatō scripsi et cum eodem originali comprobavi et nichill addito nichilque remoto sed quem admodum in predictiis capitulis continetur continuavi. Et ut eidem translato in iudicio et extra ffides ab omnibus inpendante meum solitum quo utor hic apposui sig+num.

[A *continuació*:] Pos en memòria jo Anthoni Joan Bonet, notari de la vila de Cervera, com a XXVIII de octubre del dit any mil cinch-cents e cinch lo dit mossèn Diego e jo cancel·làrem la present capitulació en poder de dit Busa, qui ha cancel·lat en lo original e lineats tots e totes coses contengudes en dita capitulació, jurant-ho axí e obligant cada part a l'altra, etc., dins Cervera, etc., largo modo. Foren testimonis ffra Bernat dez Vall, reverent frare del orde de ffreres menors, e n'Anthoni Caselles, çabater, habitadós de la vila de Cervera. Renuntiando pars parti ad invicem et vicissim tam pene quam iuramento quam etiam aliis omnibus in dicta capitulatione contentis, etc. Renuntiando iuri, etc. Obligando bona, etc. Prout in dicta continetur capitulatione, etc., et in ea est contentum et apositum pars parti, etc., large, etc., et pro testibus e per memòria del sdevenidor, etc., large, etc., car ara los presents capítols són van[s], cassats e anul·lats e per cassos haguts, etc., de manera com si no fossen fermats, fets ne jurats, etc.

5

Sense data

Diego Guillén de las Casas, tesorero de les butlles de l'hospital de Sant Jaume de Galícia, es compromet a tenir al seu servei Antoni Joan Bonet, notari de Cervera, a partir del dia u de febrer de 1505 i donar-li, al cap de vuit dies, quatre ducats a compte del seu salari.

ACSG, Fons Notarial, Cervera, 59, Antoni Joan Bonet, *Manual*, 1499-1502, paper solter.

Yo Diego Guillén de las Casas, tesorero de las bulas de Santyago de Galizia, fas fe a vos señor Antony Juan Bonet de enviar por vos para que seáys comygo en Barcelona a lo primero día del mes de hebrero de DV. A ocho días, más o menos, yo-s do mi palabra de daros, en syendo comigo en Barcelona a donde quiera que yo estuviere a servir de tesorero, quatro ducados de oro para en qüenta de vuestro salario. Y porque es verdad lo firmo de my nombre.

Diego Guillén.

No-s olvidés, señor, del trompeta y dad de cada mes hasta dos ducados con condición que sepa tocar la trompeta y se haga él la costa.

6

Sense data

Antoni Joan Bonet, notari de Cervera, deixa constància de diversos models de documents relacionats amb l'expedició de les butlles de l'hospital de Sant Jaume de Galícia.

ACSG, Fons Notarial, Cervera, 59, Antoni Joan Bonet, *Manual*, 1499-1502, paper solter.

Cervera [espai en blanc].

En la vila de Cervera a [espai en blanc] del mes, etc., se preycà la bulla de Sent Jacme de Galícia y la preycà el reverent [espai en blanc], cada bulla dos reals, el qual dix, preycant dita bulla, que dave de spera als qui no las podien pagar a Santa Maria d'agost, e los qui les prengueren són los següents:

Primo [espai en blanc].

Jo Jacme Quintana, rector de la vila de Cervera, haia [espai en blanc] lliures, [espai en blanc] sous, perquè les bulles detràs scrites se són meses en la parròquia de [espai en blanc], en les quals jo só entrengut, e per testimoni de la veritat ne fas la present scriptura de mà mia scrita a, etc., dit any, et hich meum aponno signum.

E més lo dia mateix, etc., me foren acomanades a mi, dit tal, etc., per tal, tresorer de les dites bulles, tantes bulles, ab ses stacions e pexines, etc., per tenir taula, a qui'n volrà e dar-li'n rahó a qui les havie ffiades o dels diners ne havie rebuts e per ço ne fas la present scriptura de mà, etc., a tal, etc.

7

1589, gener, 30. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que el bací de Sant Jaume de Galícia continuï essent administrat per la persona a la qual fou encomanat.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1589, f. 22.

[Al marge dret:] Lo bassí de Sant Jaume.

Més fonch preposat per dits senyors de pahers dient que lo bassí de Sant Jaume de Galícia fon donat a mestre Cornellana, conseller, y no vol portar aquell, que determinen lo fahedor.

Sobre açò lo magnífich consell deliberà y acordà que-l porte a qui és donat. Hont no, que·s va]]guen de les ordinations.

8

1589, maig, 31. La Guàrdia Lada

Maties Cervera, prevere, atorga testament i ordena que sigui donat un «saio» a un pelegrí que vagi a Sant Jaume.

Arxiu Interparroquial de Cervera, La Guàrdia Lada, *Manual notarial*, 1576-1590, p. 275.

En nom de Déu sie. Amén. Jo Matia Cervera, prevere y beneficiat en la Guàrdia, de la vila de Valfogona, [...] vull que sie donat un saio dels que tinc ha un pelegrí dels qui van a Sant Jaume, [...].

9

1613, març, 6. Cervera

Els paers de Cervera certifiquen que, en el dia d'avui, els pelegrins Bernat Caffi, carreter imperial genovès, del lloc de Darli, i Petro Gola, de Girisera (Saboia), que han arribat junts a Cervera, se separen i el primer marxa cap a Sant Jaume de Galícia i el segon se'n va a València.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Actes i negocis*, 1610-1619, f. 62 v.

Certificatòria de dos passatgers.

A tots y sengles oficials, axí reals com altres, als quals les presents pervindran y presentades los seran, nosaltres los pahers de la vila de Cervera, del bisbat de Celsona, del principat de Cathalunya, los certifficam y fem fe com vuy dia, dada de la present y deiús scrit, són partits d'esta vila Bernat Caffa, del lloc de Darli, carreté imperial genovès, y Petro Gola, de Girisera (Saboia), peregrins, los quals són arribats junts en esta vila y en ella se són dividits, ço és, que lo dit Bernat Caffi, del lloc de Darli, carreté imperial genovès, se'n és anat camí de Sant Jaume de Galícia y lo dit Petro Gola, de Girisera (Saboia), se'n és anat camí de València, segons nos an dit. Y,

perquè sàpien y sie notori a tots com se són dividits en esta vila de Cervera, havem manat al notari y scrivà de nostra casa de dita vila ésser-los feta la present certificatòria, ab lo sagell de nostra casa y vila al peu de aquella ésser sagellada. Data en dita vila de Cervera a sis dies del mes de mars, any de la nativitat del Senyor de mil sis-cents y tretse.